

2.2. З досвіду сучасної регіональної біографіки

Проблема вивчення регіональних ідентичностей в Україні на сьогодні доволі популярна, все частіше національне минуле пропонують розглядати крізь призму історії регіонів. У ХХІ ст. на порядку денному постало завдання: «...аналіз національної історії крізь призму особливостей історичної долі її регіонів. Це не має бути просто задокументований літопис життя кожного окремого регіону. Значно складніше (і продуктивніше) створити цілісну, але достатньою мірою прив'язану до території, локалізовану історію України — в усій багатогранності її центр-периферійних і горизонтальних зв'язків, з урахуванням «поділів» і «переділів», заплутаних самоідентифікацій, регіональних дискурсів. Лише тоді в один ряд із переважно політичними синтезами історії України стануть ті, які можна буде (звісно, дуже умовно) назвати регіональними» [4].

Швидке зростання сучасних потреб науки, освіти, культури, виховання, державного управління в Україні потребує науково достовірної біографічної інформації.

Для науковців є цілком зрозумілим, що спадщина біографіки ХVІІ–ХХ ст. у теоретичному, методичному і практично-організаційному відношенні є тією основою, на якій значною мірою ґрунтується подальший розвиток вітчизняної біографічно-інформаційної справи. Нагромадження у наукових працях різного формату, довідкових виданнях, історико-літературних та історико-публіцистичних творах, а нині — й на електронних носіях, біографічних матеріалів про діячів минулого і наших відомих сучасників постійно зростає. Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. «українська біографістика істотно збагатилася знаннями, у науковий обіг уведено нову інформацію історико-біографічного характеру, що сприяло виявленню нових імен та більш повних і достовірних відомостей про діячів української історії, науки та культури, які своїм життям та діяльністю сприяли примноженню досягнень України» [13, с. 19]. У цьому процесі важливе місце і роль належать регіональному сегменту — бібліотечним установам, музеям, архівам, вищим навчальним закладам, творчим і громадським організаціям тощо.

В регіонах України формуються історико-біографічні та біобібліографічні ресурси наукового, освітнього, культурно-інформаційного і пізнавального характеру. Вони розбудовуються переважно в розрізі краєзнавства, висвітлення місцевої історії, представлення персоналій відомих і незаслужено забутих земляків. Форми організації їх досить різні: читацькі форуми, тематична біобібліографія, добірки матеріалів про визначних діячів науки, освіти та культури, книжкові виставки, календарі пам'ятних дат тощо.

Різні прикладні та джерелознавчі аспекти нагромадження біографічних матеріалів про діячів минулого і відомих сучасників в різних регіонах України стали об'єктом вивчення у працях науковців Інституту біографічних досліджень НБУВ, а також інших учених та спеціалістів. Автор перших вітчизняних ґрунтовних досліджень історії та теоретичних проблем біографіки В. С. Чишко лише намітив актуальність проблеми вивчення сучасної регіональної біографіки [29]. Науковці Інституту біографічних досліджень НБУВ у започаткованій серії бібліографічних покажчиків «Джерела української біографістики» систематизували широке коло джерел, що містять біографічну інформацію про діячів історії та культури як України в цілому, так і її регіонів [13; 14]. Монографія В. І. Попика є певним підсумком теоретичних досліджень, методичних і практичних розробок у галузі формування ресурсів біографічної інформації. Увага автора зосереджена на досвіді формування друкованих і електронних ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації в Україні та значенні розгортання регіональних ресурсів [23]. У праці С. М. Ляшко на прикладі біографічних довідкових видань ХІХ–ХХ ст. висвітлено історичні аспекти та теоретико-методичні засади розвитку української біографічної довідкової справи, а також регіональні дослідження [17]. Н. П. Марченко аналізує біографічну інформацію на сайтах дитячих бібліотек України [18]. Проте наукових досліджень у галузі регіональної біографіки помітно бракує.

Провідну роль у галузі формування біографічних ресурсів відіграють бібліотеки України. Вони накопичили певний практичний досвід та теоретичні напрацювання у цій галузі. На сьогодні важливо визначити місце та роль бібліотечних

установ у справі збирання, опрацювання, систематизації та поширення біографічної інформації. В. І. Попиком здійснена плідна спроба об'єктивно визначити роль та місце бібліотек України у цьому процесі. Автор концептуально окреслив завдання та можливості бібліотечних установ у подальшому розвитку ресурсів біографічної інформації [23]. Однак дослідження регіонального аспекту потребує окремого вивчення. Нашою метою нині є доповнення існуючих напрацювань аналізом напрямів діяльності регіональних бібліотек України у галузі біографістики.

Бібліотеки України мають досвід створення високоінтелектуальних інформаційних продуктів у галузі біографістики — баз даних, бібліографій та біобібліографій, каталогів і путівників по книжкових та рукописних фондах і колекціях, тематичних картотек тощо. Вони спочатку укладалися в рукописній і друкованій формі, а сьогодні виходять в електронний інформаційний простір. Регіональні бібліотеки України мають певний досвід в організації персональних та ювілейних тематичних виставок (нині, зокрема, віртуальних), проведенні наукових круглих столів, літературних читань, конференцій, семінарів, що є основою у подальшому розвитку інформаційно-біографічної справи.

Сьогодні в Україні функціонує 23 обласні універсальні наукові бібліотеки (крім Київської області) та Кримська республіканська універсальна наукова бібліотека імені І. Я. Франка. Всі вони мають веб-сайти.

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. біографічна інформація регіональними бібліотеками України, в основному, видавалася у друкованій формі.

Рівненські бібліографи на початку ХХІ ст. видали декілька бібліографічних покажчиків. Так, у 2000 р. вийшов у світ біобібліографічний покажчик, виданий Рівненською обласною універсальною науковою бібліотекою, що подає розгорнуті біографічні відомості про рівненських бібліографів. Подано також літературу про них, бібліографію праць, іменний та предметний покажчики [1]. У 2003 р. ними ж видана перша книга серії «Славетні земляки», приурочена до 150-річчя В. Г. Короленка, у якій висвітлено його зв'язок з Рівненщиною. У бібліографічному покажчику вперше зібра-

ні матеріали дослідників рівненського періоду життя родини Короленків [6]. Рівненськими дослідниками у 2007 р. видано персональний бібліографічний список літератури до 100-річчя від дня народження Олега Ольжича. У виданні представлені відомості про наявні у фондах Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки книги, статті зі збірників, газет, журналів від 1993 до 2007 р., що висвітлюють життя, діяльність та творчу спадщину поета [8].

І. В. Хланта в 1995 р. видав біобібліографічний покажчик, у якому вміщено 235 біографій літераторів Закарпаття ХХ ст., що пишуть українською, російською, угорською, німецькою мовами, народилися й живуть на Закарпатті, а також про тих, хто своїм життям і творчістю пов'язаний із цим краєм. Відображено їхні власні переклади та переклади їхніх творів іноземними мовами. Більшість біографічних статей ілюстровано світлинами [28]. У 2000 р. видано довідник «Бібліотечне Закарпаття: Сторінки історії та сучасності» (укладач Н. М. Панчук), що містить історичні та довідкові матеріали про діяльність бібліотек, а також 103 персоналії тих, хто розбудовував бібліотечну справу в області, і видатних діячів минулого [2].

Видані у 1994 р. матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Духовні витoki Поділля: творці історії краю» містять біографії більш як 50 відомих представників Поділля ХVІІ–ХХ ст. — діячів історії, культури, освіти, краєзнавців, подвижників бібліотечної справи [10].

В Тернополі у 2000 р. видано бібліографічний покажчик, що містить імена 25 репресованих письменників-тернопільчан. В межах персоналій подано біографічну довідку, літературу даного автора та літературу про його життя і творчість, іменний покажчик авторів та назв [25].

У 2001 р. видано бібліографічний покажчик про історію і розвиток театрального життя Тернопільщини у ХХ ст. Подано біографічні відомості про акторів, режисерів, диригентів, художників, композиторів і театрознавців — усього понад 100 персоналій [27].

На початку 90-х рр. ХХ ст. житомирськими дослідниками видано два бібліографічні покажчики. Так, у 1990 р. підготовлено, а у 1991 р. видано у серії «Ними пишається наш край

поліський» персональний бібліографічний покажчик, присвячений В. Г. Короленку. Видання містить списки книг, статей за 1907–1989 рр., що розкривають зв'язки В. Г. Короленка з Житомирщиною. Матеріал розміщено в хронологічній послідовності за розділами: 1. Тема рідного міста в творчості В. Г. Короленка; 2. Житомирський період життя письменника; 3. Вшанування пам'яті В. Г. Короленка на Житомирщині; 4. Довідкові бібліографічні видання; 5. Алфавітний покажчик авторів і творів, описаних під назвою [15].

У цій самій серії в 1991 р. з нагоди 120-річчя від дня народження Лесі Українки в Житомирі видано персональний бібліографічний покажчик літератури. Тут представлено книги, статті за 1928–1990 рр., що стосуються зв'язків Лесі Українки з Житомирщиною. Матеріал розміщено в хронологічній послідовності за розділами: 1. Волинь в творах Лесі Українки; 2. Життя і творчість поетеси на Житомирщині; 3. Леся Українка в творах письменників Житомирщини; 4. Леся Українка в творах митців Житомирщини; 5. Вшанування пам'яті Лесі Українки [16].

У 2006 р. видано покажчик літератури до 70-річчя Олексія Опанасюка — житомирського прозаїка, публіциста, громадського діяча. До нього увійшли відомості про книги, матеріали періодичних видань за 1955–2006 рр. [11].

До 90-річчя від дня народження житомирського прозаїка М. П. Колесника у 2012 р. видано бібліографічний список літератури. Родом з Луганщини, М. П. Колесник 33 роки жив і працював у Житомирі, його твори перекладено російською, молдавською і чеською мовами [19].

У 2012 р. видано бібліографічний покажчик до 60-річчя від дня народження Г. П. Мокрицького — житомирського дослідника-краєзнавця, видавця, журналіста, редактора, автора численних наукових та науково-популярних публікацій, знаного не лише на Житомирщині та в Україні, а також у Польщі, Німеччині, Ізраїлі, США та Росії [20].

У Криму в 1999 р. видано підготовлений Республіканською кримськотатарською бібліотекою ім. І. Гаспринського біо-бібліографічний словник про 188 діячів кримськотатарської культури. У більшості статей міститься бібліографія, деякі статті ілюстровані світлинами [9].

Незважаючи на сучасну складну соціально-політичну ситуацію у Криму, на відірваність його від материкової України, колектив Кримської республіканської універсальної наукової бібліотеки імені І. Я. Франка та українська громада Криму в 2015 р. організували та провели вечір п'ятих роковин пам'яті української вишивальниці, Героя України Віри Роїк. У ньому взяли участь кримські письменники, журналісти, активісти української громади, члени колишнього товариства «Просвіта». Учасники вечора оглянули виставку творчості Віри Роїк, на якій представлено більш як 40 її робіт, а також іменний календар «Музика на полотні». Експозицію доповнили друковані видання з особистого архіву вишивальниці та фондів бібліотеки імені І. Я. Франка — альбоми робіт, монографії, каталоги виставок, нариси та статті мистецтвознавців, присвячені життю і творчості вишивальниці. Гості вечора прочитали вірші та виконали музичні твори, переглянули фрагменти документального фільму про майстриню. А напередодні в Мелітопольському краєзнавчому музеї в рамках пересувної виставки «Віра Роїк та її учні» відкрилась виставка її творчих робіт. Вона створила в Криму, де жила від 1952 р., велику школу української народної вишивки і підготувала 800 майстринь прикладного мистецтва.

В Україні з 90-х рр. ХХ ст. традиційний друкований історичний біобібліографічний ресурс органічно доповнюється електронним.

Висвітлення у науковій літературі становлення й розвитку електронних ресурсів регіональної біографічної інформації, їх місця і ролі в сучасному інформаційному просторі, в інтелектуальному та духовному розвитку українського суспільства є недостатнім. Водночас засадничі теоретичні та методичні підходи містяться в працях вчених української школи бібліотекознавців та інформатиків, створеної академіком НАН України О. С. Онищенком [12; 26].

Значний внесок у розвиток теоретичного, методичного й практично-організаційного забезпечення формування вітчизняних електронних ресурсів регіональної біографічної інформації в Україні належить Інституту біографічних досліджень НБУВ. Директором Інституту В. І. Попиком у низці наукових публікацій обґрунтовано шляхи досягнення най-

більшої відповідності створюваних електронних біографічних ресурсів сучасній інформаційній парадигмі. На основі систематичного вивчення веб-сайтів бібліотек, наукових установ, навчальних закладів, музеїв, архівів, творчих і громадських організацій розкрито здобутки і недоліки інформаційно-біографічної справи в Україні та визначено завдання, що вимагають подальшої теоретичної та методичної розробки [24]. Окремі прикладні, джерелознавчі та теоретичні аспекти зазначеної проблематики знайшли висвітлення у працях науковців Інституту біографічних досліджень НБУВ О. М. Яценка [30], О. В. Бугаєвої [3], Ю. В. та О. Л. Вернік [5], О. В. Воскобойнікової-Гузєвої [7] та інших учених і спеціалістів.

Однак, незважаючи на значні здобутки вітчизняних учених у розробці проблем і завдань розвитку електронних ресурсів регіональної біографічної інформації, необхідно визнати, що вони ще не здобули всебічного і комплексного осмислення у науковій і громадській думці.

Як ми зазначали вище, бібліотеки України різних рівнів мають значний досвід створення високоінтелектуальних інформаційних продуктів у галузі біографістики, у тому числі електронних ресурсів регіональної біографічної інформації. У монографії В. І. Попика, присвяченій аналізу ресурсів довідкової біографічної інформації, вказується, що на початковому етапі в бібліотеках України ресурси регіональної біографічної інформації формувалися насамперед з нагоди ювілеїв та пам'ятних дат, а нині вони мають все більш системний характер, що «сприяє концентрації на бібліотечних веб-сайтах цінної для фахівців і доступної за своїм змістом широкому колу читачів історико-біографічної інформації, а також відомостей про знаних сучасників» [23, с. 341]. У цьому контексті в монографії В. І. Попика засвідчується, що впродовж останніх років на веб-сайтах бібліотек в регіонах України поширилися порівняно невеличкі за обсягом тематичні історико-біографічні та біобіліографічні ресурси освітнього, пізнавального, культурно-інформаційного змісту. Вони мають краєзнавчий характер, висвітлюють місцеву історію та представляють відомих і незаслужено забутих земляків. На жаль, на бібліотечних веб-сайтах використовуються також загальновідомі матеріали, що, однак, є корисним для їх користувачів.

Форми організації їх різноманітні: віртуальні книжкові виставки, добірки матеріалів про визначних земляків, календарі пам'ятних дат, читацькі форуми. Варто відзначити, що віртуальні книжкові виставки є найбільш поширеною формою організації роботи практично всіх обласних універсальних наукових бібліотек України. На веб-сайтах обласних універсальних наукових бібліотек, зокрема Вінницької, Волинської, Донецької, Закарпатської, Миколаївської, Херсонської та ін., регулярно оновлюються оригінальні дослідницькі біографічні матеріали та біобібліографія. Особливо вдала та змістовна бібліографія публікацій, присвячена відомим землякам, знаходиться на веб-сайтах Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова та Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара [23, с. 340].

Кіровоградська Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського (www.library.kr.ua) на власному сайті презентує ресурси довідкової біографічної інформації. Так, розділ сайту «Наші проекти» вміщує підрозділи: «Видатні особистості Кіровоградщини», «Архів Д. І. Чижевського», «Єлісаветградськими шляхами Кобзаря», «Персони українського театру», «Єлісаветградський абрис Якова Паученка». Електронна база даних «Видатні особистості Кіровоградщини» містить біобібліографічну інформацію про 145 видатних кіровоградців: діяча культури Анатолія Авдієвського, футболіста Володимира Веремєєва, письменника Володимира Винниченка, вченого-історика Євгена Немировського, театральних діячів Миколу та Панаса Тобілевичів та ін. Кожна персоналія складається з короткої біографії, світлин, бібліографії та посилань на веб-ресурси. Ресурс «Архів Д. І. Чижевського», присвячений видатному вченому, складається з рубрик «Життєпис», «Науково-літературна спадщина», «Галерея», «Бібліографія», «На пошану». Медіа-проект до 200-річчя Т. Г. Шевченка «Єлісаветградськими шляхами Кобзаря» вміщує сторінки «Передмова», «Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Кіровоградщині», «На тхненні Кобзарем» і «Книжкова скарбниця». Електронний проект «Персони українського театру» створений спільними зусиллями колективів ОУНБ ім. Д. І. Чижевського, Кірово-

градського обласного краєзнавчого музею та Меморіально-го музею М. Л. Кропивницького. Він присвячений видатним діячам українського театру М. Л. Кропивницькому та Тобілевичам — І. К. Карпенку-Карому, М. К. Садовському, П. К. Саксаганському, М. К. Садовській-Барілотті. Персоналії складаються зі сторінок: «Живий голос», «Біографія», «Біобібліографія», «Музейна експозиція» (зі світлинами) та «Повнотекстові твори, оцифровані бібліотекою». Також ресурс подає перелік антрепренерів театральних труп півдня України кінця ХІХ — початку ХХ ст. Проект «Єлісаветградський абрис Якова Паученка» присвячений відомому єлісаветградському архітектору Якову Васильовичу Паученку. Він містить світлини та має рубрики: «Сторінки життя», «Архітектурний модерн», «Церкви», «Лікувальні заклади», «Будинки», «Майстерня», «Недосліджені проекти», «Премія». «Календар пам'ятних та знаменних дат Кіровоградщини» за період 2004–2015 рр. містить інформацію про відомих людей краю (ПП, дати народження та смерті, рід діяльності, зв'язок із Кіровоградщиною). Сайт бібліотеки інформує про численні заходи: наприклад, «Краєзнавчі студії, присвячені 90-річчю від дня народження українського режисера-земляка Миколи Літуса», фотовиставка Анастасії Голубенко «Торкнутися поглядом», виставка «Писанка» Ірини Михалевич та круглий стіл, присвячений колекції писанок краєзнавця і науковця Володимира Ястребова та ін. Ресурс «Краєзнавство» на сайті кіровоградської ОУНБ ім. Д. І. Чижевського містить досить змістовну історичну та біобібліографічну інформацію [22].

Значний внесок у формування біографічних ресурсів про співвітчизників належить дитячим та юнацьким бібліотекам України. Огляд цих ресурсів на веб-сайтах регіональних дитячих та юнацьких бібліотек у 2009 р. здійснено Н. П. Марченко [18]. Слід зазначити, що робота з наповнення біографічних ресурсів бібліотеками для дітей продовжується і нині. Так, Черкаська обласна бібліотека для юнацтва імені Василя Симоненка до 80-річчя від дня народження поета у вересні 2015 р. відкрила сайт «Василь Симоненко» (<http://symonenko.16mb.com>), який подає змістовну інформацію про митця. Складається сайт з восьми розділів, серед яких — «Слово про В. Симоненка», «Життя і творчість»,

Видання творів», «Літературознавчі розвідки», «Спогади», «Увічнення пам'яті», «Голос В. Симоненка», «Бібліографічна Симоненкіана». У підрозділі «Симоненко у мистецтві» висвітлено творчість відомих українських митців, яких надихнула поезія В. Симоненка [21]. Важко не погодитися з думкою В. І. Попика стосовно того, що «біографічні ресурси на сайтах регіональних, зокрема дитячих та юнацьких, бібліотек наукового, джерельного значення, як правило, не мають, хоча є тут і певні винятки — матеріали, присвячені забутим постатям окремих регіонів. Однак і саме їх призначення — не наукове, а насамперед культурно-освітнє, навчальне, і переважно вони йому відповідають» [23, с. 341].

Отже, засвідчимо: наповнення історико-біографічної інформації про діячів минулих поколінь і наших сучасників відчутно зростає не тільки в центрі, а й, особливо, в регіонах України. Вченим усіх регіонів України необхідно докласти чималих зусиль для формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу, укладання в країні великих, складно структурованих історико-біографічних ресурсів, у тому числі із залученням регіональної біографіки. Сучасні ресурси біографічної інформації — друковані та електронні — за своїм змістом повинні примножувати здобутки української науки і культури.

1. *Бібліографи Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки* [Текст] : бібліогр. покажчик / упоряд.: В. Р. Варинюк, А. О. Кузнецова ; наук. ред.: Г. М. Швецова-Водка, В. П. Ярошук ; Рівненська обл. універсальна наук. б-ка, Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне : Волинські обереги, 2000. – 40 с.
2. *Бібліотечне Закарпаття* [Текст] : сторінки історії та сучасності / уклад. Н. М. Панчук; Закарпатська обл. універсальна наук. б-ка. – Ужгород : Патент ; Падяка, 2000. – 206 с. : фото.
3. *Бугаєва О. В.* Інформаційні ресурси музеїв Києва: проблема джерел Української іконографії [Текст] / О. В. Бугаєва // Бібліотечний вісник. – 2008. – № 3. – С. 8–36.
4. *Верменич Я. В.* Локально-регіональні рівні вітчизняного наративу [Текст] / Я. В.Верменич // Український історичний журнал. – 2013. – № 5. – С. 14–15.
5. *Вернік Ю. В.* Соціально-психологічні особливості проектування інтерфейсу користувача біобібліографічних веб-систем [Текст] / Ю. В. Вернік, О. Л. Вернік // Наукові праці НБУВ. – Київ : НБУВ, 2009. – Вип. 24. – С. 299–306.
6. *Володимир Галактіонович Короленко і Рівненщина : до 150-річчя від дня народження* [Текст] : бібліогр. покажчик / уклад.: Н. М. Кожан,

- Т. О. Пономарьова ; наук. ред. В. П. Ярощук ; ред. З. М. Тирак. – Рівне : Волинські обереги, 2003. – 56 с. – (Сер. «Славетні земляки»).
7. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Біобібліографічна діяльність у стратегії розвитку провідних бібліотек України: аналіз ресурсів відкритого доступу [Текст] / О. В. Воскобойнікова-Гузєва // Українська біографістика : зб. наук. праць. – Київ : НБУВ, 2012. – Вип. 9. – С. 197–214.
 8. *Глашатай* нескореного покоління : (до 100-річчя від дня народж. О. Ольжича) [Текст] : персон. бібліогр. список л-ри / Рівнен. держ. обл. б-ка ; уклад. Л. М. Стадницька; ред.: Л. А. Костильва, Л. Г. Сахнюк. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – 20 с.
 9. *Деятели* кримскотатарской культуры (1921–1944 гг.) [Текст] : биобиблиогр. словарь / гл. ред. и сост. Д. П. Урсу ; Республ. кримскотатарская б-ка им. И. Гаспринского. – Симферополь : Доля, 1999. – 240 с. – (Источник знаний ; № 2).
 10. *Духовні витоки* Поділля: творці історії краю [Текст] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (9–11 вересня 1994 р., м. Кам'янець-Подільський) / редкол.: П. Я. Слободянюк та ін. ; Хмельницька держ. обл. універсальна б-ка ім. М. М. Островського. – Хмельницький : Поділля, 1994.
 11. *З роду* житичів: Олексію Опанасюку — 70 [Текст] : рекомендований покажчик л-ри / вст. сл.: А. Погрібний, А. Бондарчук, Ю. Мушкетик ; упоряд.: С. Верховська, В. Козлова. – Житомир : Волинь, 2006. – 20 с. +4 с. вклейка : 13 іл.
 12. *Інформаційна* складова соціокультурної трансформації українського суспільства [Текст] / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 254 с.
 13. *Книжкові джерела* української біографістики у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : матеріали до бібліографії (середина XIX–XX ст.) [Текст] / НАН України, НБУВ, Ін-т біографічних досліджень ; авт.-уклад.: Т. В. Куриленко, Н. І. Мельник, О. М. Яценко ; редкол.: О. С. Онищенко (голова) та ін. – Київ, 2004. – 365 с. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 1).
 14. *Книжкові джерела* української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали до бібліографії (2001–2003 рр.) [Текст] / НАН України, НБУВ, Ін-т біографічних досліджень ; авт.-уклад.: Н. І. Мельник-Любовець, О. М. Яценко ; редкол.: О. С. Онищенко (голова) та ін. – Київ, 2006. – 204 с. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 2).
 15. *Короленко і Житомир* [Текст] : персональний бібліогр. покажчик / уклад.: В. Н. Козлова, Р. М. Сундальзон ; ред. Л. В. Малиновська ; консультант Ю. П. Меламед. – Житомир, 1991. – 16 с. – (Серія «Ними пишається наш край поліський»).
 16. *Леся Українка і наш край* [Текст] : персональний бібліогр. покажчик літератури. – Житомир, 1991. – 24 с. – (Серія «Ними пишається наш край поліський»).
 17. *Ляшко С. М.* Українські біографічні довідкові видання XIX–XX століття: історичні та теоретико-методичні засади [Текст] / С. М. Ляшко. – Запоріжжя : Дике поле, 2010. – 287 с.

18. *Марченко Н. П.* Персоналогічна інформація на сайтах дитячих бібліотек [Текст] / Н. П. Марченко // Наукові праці НБУВ. – Київ, 2009. – Вип. 24. – С. 307–334.
19. *Микола Петрович Колесник* : до 90-річчя від дня народження [Текст] : бібліогр. список літератури / підгот. С. Верховська ; бібл. ред. В. Козлова ; літ. ред. Г. Врублевська. – Житомир, 2012. – 8 с. : фот.
20. *Мокрицький Георгій Павлович*: видавець, краєзнавець, журналіст [Текст] : бібліогр. покажчик / Упр. культури і туризму Житомир. облдержадмін. [та ін.] ; [уклад. В. Н. Козлова ; передм. В. С. Киричанського ; підгот.: В. Н. Козлова та ін.]. – Житомир : Волинь, 2012. – 95 с.
21. *Молчанова І.* Василь Симоненко отримав... сайт : (його представила у Черкасах обласна бібліотека для юнацтва) [Текст] / І. Молчанова // День. – 2015. – № 177 (30 вересня).
22. *Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського* [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://library.kr.ua>. – Назва з екрана.
23. *Попик В. І.* Ресурси довідкової біографічної інформації : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] / В. І. Попик. – Київ : НБУВ, 2013. – 520 с.
24. *Попик В. І.* Вітчизняні електронні біографічні інформаційні ресурси: сучасний стан , проблеми і перспективи розвитку [Текст] / В.І. Попик // Наукові праці НБУВ. – Київ : НБУВ, 2007. – Вип. 19. – С. 501–513.
25. *Репресовані письменники Тернопільщини* [Текст] : бібліогр. покажчик / упоряд. М. В. Друневич ; ред. Г. С. Моліцька ; вступ. ст. П. М. Бубній ; Тернопільська обл. універсальна наук. б-ка, відділ краєзнавчої л-ри і бібліогр. – Тернопіль, 2000. – 54 с.
26. *Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища* [Текст] / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 246 с.
27. *Театральна Тернопільщина* [Текст] : біобібліогр. покажчик / упр. культури Тернопільської облдержадміністрації, Тернопільська обл. універсальна наук. б-ка, Тернопільський обл. драм. театр ім. Т. Г. Шевченка ; уклад.: П. К. Медведик, В. Я. Миськів, Н. К. Іванко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2001. – 264 с. – (Мистецька Тернопільщина).
28. *Хланта І. В.* Літературне Закарпаття у ХХ столітті [Текст] : біобібліогр. покажчик / І. В. Хланта. – Ужгород : Закарпаття, 1995. – 962, [4] с.
29. *Чишко В. С.* Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України [Текст] / В. С. Чишко. – Київ : БМТ, 1996. – 239 с.
30. *Яценко О. М.* Інформаційні технології в діяльності Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського із формування електронних біобібліографічних ресурсів [Текст] / О. М. Яценко // Наукові праці НБУВ. – Київ : НБУВ, 2006. – Вип. 16. – С. 437–448.